

"הַשְׁרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת תולדות

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

כ"ה ויסף אברהם ויקח אשה
ב ושמה קטורה: ותלד לו את-
זמרון ואת-יקשן ואת-מרון
ואת-מדין ואת-ישבק ואת-
ג שוח: ויקשן ילד את-שבא
והוא-הוא ואת-דרון ובני דרון היו אשורם
ד ולטושם ולאמים: ובני מדין
ע עיפה ועפר וחנך ואבדע
ו ואלועה כל-אלה בני קטורה:
ז ויתן אברהם את-כל-אשר-לו
ח ליצחק: ולבני הפילגשים אשר
ט לאברהם נתן אברהם מתנת
י וישלחם מעל יצחק בן
יא בעודני חי קדמה אל-ארץ
יב קדם: ואלה ימי שני-חיי
יג אברהם אשר-חי מאת שנה
יד ושבעים שנה וחמש שנים:
יז ויגוע וימת אברהם בשיבה
יח טובה זקן ושבע ויאסף אל-
יט עמיו: ויקברו אתו יצחק
כ וישמעאל בניו אל-מערות
כא המכפלה אל-שרה עפרן
כב בן-צחר החתי אשר על-פני
כג ממרא: השרה אשר-קנה
כד אברהם מאת בני-חת שמה
כה קבר אברהם ושרה אשתו:
כו והיו אחרי מות אברהם ויברך
כז אלהים את-יצחק בן וישב
כח יצחק עם-באר לחי ראי:

ז ואלה תולדות ושמעאל בן-
אברהם אשר ילדה הגר
המצרית שפחת שרה
ב לאברהם: ואלה שמות בני
ג ושמעאל בשמתם לתולדתם
ד בכר ושמעאל נבית וקדר
ה וארבעאל ומכשם: ומשמע
ו ודומה ומשא: חרד ותימא
ז וטור נפיש וקדמה: אלה הם
ח בני ושמעאל ואלה שמותם
ט בחצריהם ובטירתם שנים-
י עשר נשיאם לאמתם: ואלה
יא שני חיי ושמעאל מאת שנה
יב ושלשים שנה ושבע שנים
יג ויגוע וימת ויאסף אל-עמיו:
יד וישכנו מחילה עד-שור אשר
טו על-פני מצרים באכה אשורה
טז על-פני כל-אחיו נפל:
יז ואלה תולדות יצחק בן-
יח אברהם אברהם הוליד את-
יט יצחק: והיו יצחק בן-ארבעים
כ שנה בקחתו את-רבקה בת-
כא בתואל הארמי מפרן ארם
כב אחות לבן הארמי לו לאשה:
כג ויעתר יצחק ליהוה לנכח
כד אשתו כי עקרה הוא ויעתר
כה לו יהוה ויטהר רבקה אשתו:
כז ויתרצו הבנים בקרבה

ז ותאמר אם-כן למה זה אנכי
ב ותלך לדרש את-יהוה: ויאמר
ג יהוה לה שני גוים בבטןך ושני
ד לאמים ממעוך יפרדו ולאם
ה מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:
ו וימלאו ימיה ללדת והנה
ז תומם בבטנה: ויצא הראשון
ח ארמוני כלו כאדרת שער
ט ויקראו שמו עשו: ואחרי-כן
י יצא אחיו וידו אחזת בעקב
יא עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק
יב בן-ששים שנה בלדת אתם:
יג ויגדלו הנערים והיו עשו איש
יד רע ציד איש שדה ויעקב איש
טו תם ישב אהלים: ויאהב יצחק
טז את-עשו כי-ציד בפיו ורבקה
יז אהבת את-יעקב: ויזר יעקב
יח נזיר ויבא עשו מן-השדה
יט והוא עיף: ויאמר עשו אל-
כ יעקב הלעיטני נא מן-האדם
כא האדם הזה כי עיף אנכי על-כן
כב קרא-שמו אדום: ויאמר יעקב
כג מכרה כיום את-בכרתה לי:
כד ויאמר עשו הנה אנכי הולך
כה למות ולמה-זה לי בכרה:
כז ויאמר יעקב השבעה לי כיום
כח וישבע לו וימכר את-בכרתו
כט ליעקב: ויעקב נתן לעשו
לחם ונזיר עדשים ואכל
לא וישת ויקם וילך ויבז עשו

בראשית | חיי שרה ב'ר

וסכנו מן הדיקה ויהא שדה אלדי עלא קבאל סער וואריל
אסורה עלא חצרות נביע אבותו סכא:

19. ואלה - והדולי תוליד יצחק איבין אברהים אברהים תוליד
כלף אלא יצחק: 20. ויהי - וכאן יצחק איבין ארכעץ סניה
פי אברו אלא רבקה בתואל אלארמי מסוך ארם
איכית לבן אלארמי לו ליל אמרה: 21. ויעתר - וצלאה
יצחק קידם אללה לקבאל זוגתו אין עקרה היא וקיביל
צלאה אללה וחבלית רבקה זוגתה: 22. ויתרועעו -
ותחאמו אלבנין פי גופהא וקאלית אנכאן כידא אליס הדא
אנא ומציית ליתלתימים עילים מן קדם אללה:
23. ויאמר - וקאל אללה ליהא תנין שיעוב פי בסניך ותנין
לל אומאם מן גופיך ינפירקו וצלסניה עאן צלטאניה יקווא
ואלכביר יכרום זניה: 24. ויפלאו - וכימלו איאמהא
ליתיוולאד והוודא תום פי בסנהא: 25. ויצא - וכרג
אלאולאני (אחמר) אסמראני כולו כי סינפסית שער וסמו
איסמו עשה: 26. ואחרי - ובעד דאלך כרג אכו וידו
מסכיה פי כעב עשו וסמא סמו יעקוב ויצחק איבין סיתין
סניה פי ולדיה ליהון: 27. ויגדלו - וכיברו אלגולמאן
וכאן עשו רגול עאריף ציד רגול חקליה ויעקוב רגול
כאמיל גאליס פיל מדרשות: 28. ויאהב - וחאב יצחק
אלא עשו אין מין צידו כאן יאכול ורבקה חאבית אלא
יעקוב: 29. ויזד - וסכאן יעקוב סאכיד ואיגא עשו מן
אלחקליה והוא להתאן: 30. ויאמר - וקאל עשו אלא
יעקוב לקימני הלא מן אלחמר אחמר הדא אין להתאן אנא
עלא דאלך סמא סמו אדום: 31. ויאמר - וקאל יעקוב
ביע כל יום אלא בכוריתך לי: 32. ויאמר - וקאל עשו
הוודא אנא ראיח במות ואליש הדא לי בכורייה:
33. ויאמר - וקאל חליף לי (כיום) כיל יום וחליף לו ובאע
אלא בכוריתו ליעקוב: 34. ויעקוב עטא לעשו טועאם

לו לל אמרה וחבהא ותסלא יצחק בעד מות אימו:
ב'ר

1. ויסף - ועוד אברהים ואמר אמרה ואיסמהא קטורה:
2. וחלף - וולדיה לו אלא זמן ואלא יקטן ואלא מוך
ואלא ישבך ואלא שוח: 3. ויקשן כלף אלא סבא ואלא
דדן ובנין דדן כאנו אסורים ולטושים ולאסויבו: 4. «בני»
- ובנין מדין עימה ועפר והנך ואבידע ואלדעה נביע הדולי
בנין קטורה: 5. ויתן - ועטא אברהים אלא נביע אלדי לו
ליצחק: 6. ולבני - ולבנין אלסיריאת אלדי לאברהים
עטא אברהים בבטיס ובעתהון מן עלא יצחק בני פי עאדי
עאיט טרקי אלא ארץ שרה: 7. ואלה - והדולי איאם
סנין חיאת אברהים אלדי עאט מיה וכמסה וסבעין מניה
8. ויגוע - ותווסא ומת אברהים פי סיכיה חמניה בתיאר
וסבעאן עיסיר וגמסע אלא קסמה: 9. ויעברו - ודפנו אלו
יצחק ויסמעאל בנינו אלא מגרית אלטטוריית אלא חבלית
עפרון בן צחר אלהי אלדי עלא קבאל סמרא: 10. השדה
- אלחקליה אלדי שתרם אברהים מן עמר בנין תת תם
אנרפן אברהים וסרה זוגתה: 11. ויהי - וכאן בעד מות
אברהים ובין אלרב אלא יצחק בני וגליס יצחק סמא ביד
אלסתנלא מלאך אלרב:
12. ואלה - והדולי תוליד יסמעאל איבין אברהים אלדי
ולדיה הנך אלמציית גרית שרה לאברהים: 13. ואלה -
והדולי איסמי בני יסמעאל פי איסמיהון לתוולדותו בביר
יסמעאל נביות וקדר וארבל וסכסכ: 14. ויסמע
ורוסה ומסאכ: 15. חרד ותוסא יסוד גסרס וקסמה:
16. אלת - הדולי היסא בנין יסמעאל והדולי איסמיהון פי
ציעתהון ופי קיעורתהון תנעשר טועא לארמאחוק:
17. ואלה - «והדולי» סנין חיאת יסמעאל מיה וסבעה
ותלתין סניה ותווסא ומת וגמסע אלא קסמה: 18. ויסכנו -

ת'א ומלכות על לאום - שלים כמקרא ובאגרייתת, ראה במירום אכישוד
1984, עמ' 377-378. ולאם מלאם יאמץ - וסלכות מסלכות תחזק, בעקבות
ת'א (וסלכו מסלכו תחזק) 25. ארמני - תחלה תרגם אחם, אחרי כך:
שחם שחירר. 27. ישוב אחלים - יושב במדרשות, וכן ב: גלים פי בית
אלמדרשות - יושב בבתי מדרשות, בעקבות ת'א (משמש בית אולפנא),
וראה רש"י זה פירש לבתי מדרשות זה פירש לעיר. רש"י: מקום פי אכבית
אלעלים - יושב כאדולי תחכמת. 28. פי ציד כסוי - כי סציד חיה אוכל,
וכן ב: כת'א (ארי סצידה חיה אכיל).

ב'ר

1. ויסף - ועוד - וקמה: 2. וישב - וסבעין יום, ובביתו אלהים ב:
וסבעין מין אלהים, וסנינים בעקבות דהא וסבעין יסוד, וכן וסנין כי שנין
מן אלעמר, וכן תרגומים אחרים, וסנין צוקר 1988, עמ' 100, סאכ סאכסכ
דוח לו: 16. ובפירוש - (באלימולות), 17. אשחית - לא פירש ב:
לסעיל. 20. וארפי - ב: אלארמל, רש"י אלסרמני, וסנין וסנין תחזק
זהה לב: ארמל ותורת תרגומה: 21. חרד אלת הי - לנסק דמסה מלפני
ה: וכן ב: לתוסלוב עילם מן קדם אלה, כת'א וסאחית לסתבן אילפן:
השוח צוקר 1989, עמ' 240. 23. לאסום - ב: צילאסין - סלטיס בעקבות

את-הבכרה:

כ"א ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל-אבימלך מלך-פלשתים גררה: ^ב וירא אליו יהוה ויאמר אל-תירד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליה: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי-לך ולזרעה אתן את-כל-הארצת האל והקמתי את-השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביו: ^ד והרבותי את-זרעה ככוכבי השמים ונתתי לזרעה את כל-הארצת האל והתברכו בזרעה כל גויי הארץ: עקב אשר שמע אברהם בקלי ושמר משמרותי מצותי חקותי ותורתיו: וישב יצחק בגר: ^ו וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן-יהרגני אנשי המקום על-דבקה כי-טובת מראה הוא: ויהי כי ארכו-לו שם הימים ושקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך

הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן-אמות עליה: ויאמר אבימלך מה-זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את-אשתך והבאת עלינו אשם: ^א ויצו אבימלך את-כל-העם לאמר הנגע באיש הזה וכאשתו מות יומת: ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ^ב ויברכהו יהוה: וגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי-גדל מאד: ויהי-לו מקנה-צאן ומקנה בקר ועברה רבה: ^ג ויקנאו אתו פלשתים: וכל-הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: ^ד ויאמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כי-עצמת ממנו מאד: ^ה וילך משם יצחק ויחן בנחל-גור וישב שם: וישב יצחק ויחפר את-בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר-קרא להן אביו: ^ו ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים:

כ ויריבו דעי גור עם-דעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם-הבאר עשק כי התעשקו עמו: ^א ויחפרו באר אחרת ויריבו גם-עליה ויקרא שמה שטנה: ^ב ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי-עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו בארץ: ^ג ויעל משם באר שבע: וירא אליו יהוה כלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביו אל-תירא כי-אתך אנכי וברכתך והרבותי את-זרעה ^ד בעבור אברהם עבדי: ויבן שם מזבח ויקרא בשם יהוה ויט-שם אהליו ויכרו-שם עבדי: ^ה יצחק באר: ואבימלך הלך אליו מגרד ואחות מרעהו ופיכל שר-צבאו: ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם: ויאמרו ראו ראינו כי-היה יהוה עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ^ב ובינה ונכרתה ברית עמך: אם-תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענך וכאשר עשית עמך רק-טוב ונשלחה בשלום אתה עתה ברוך יהוה: ויעש להם

וּסְבִיךְ עֲדִים וְאֵבֶל וְשִׁירִיב וְקָאֵם וּמִיָּצִי וּבְחֻדָּאֵל עֵשׂוֹ אֱלֹא לִיבְכוּרֵיהֶּ:

כו

1. וַיְהִי - וַעֲזָר גֹּזַע פִּיל אֶרֶץ מִן גִּיד גֹּזַע אֱלֹאֲוֹלָאֲנִי אֱלֹדִי כֹאֵן פִּי אִיִּיאֵם אֲבֹרְהִים וּמִיָּצִי יִצְחָק אֱלֹא אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פִּלְשְׁתִּים גִּרְדָּה: 2. וַיֵּרָא - וַתִּגְלָא אֱלִיה אֱלִלָּה וְקָאֵל לֹא תִגְוִיל לְמַצֵּד סִכּוֹן פִּיל אֶרֶץ אֱלֹדִי אֶקֹּל אֵלֶיךָ: 3. גֹּזַר - סִכּוֹן פִּיל אֶרֶץ הָאֲדִי וְאֶכּוֹן מַעַד וְאֶבְרָכְךָ אֵין לֶךְ וּלְנִסְלֶךְ אַעֲסִי אֱלֹא גִמִּיעַ אֱלֹאֲרָאֲצִי הָדוּלִי וְאַתְבִּית אֱלֹא אֱלֹתוּלְפָאֵן אֱלֹדִי חֲלַמַת לְאֲבֹרְהִם אֲבֹךְ: 4. וַחֲרַבְתִּי - וְאֶכְתִּיד אֱלֹא גִסְלָאֵךְ כִּי כֹזְאָכִיב אֱלִסְמָא וְאַעֲסִי לְנִסְלֶךְ אֱלֹא גִמִּיעַ אֱלֹאֲרָאֲצִי הָדוּלִי וַיִּתְּבֹרְכוּ פִי נִסְלָאֵךְ גִּמִּיעַ שִׁיעוּב אֱלֹאֲרָאֵךְ: 5. עֶקֶב - גִּיזָא אֱלֹדִי סִימִיעַ אֲבֹרְהִים פִּי צוּסִי וְחִיפִין מַחֲסַצְתִּי אוּוֹעִייתִי דְסוּמַתִּי וְאַסְרָאִיעִי: 6. וַיֵּשֶׁב - וְגִלְסַם יִצְחָק פִּי גִרְדָּה: 7. וַיִּשְׁאָלוּ - וַסְאָלוּ אֲרִנָאֵל אֱלִמְכָאֵן לִזְוֹגְתוֹ וְקָאֵל אִיכְתִּי הִיא אֵין כְּאִיִּיךְ לִיאֶקוֹל זֹוגְתִי לִילָא יִקְתְּלוּנִי אֲרִנָל אֱלִמְכָאֵן עֵלָא רִבְקָה אֵין חֲסִנִית אֱלִמְנַצֵּר הִיא: 8. וַיְהִי - וּבֹאֵן אֵין טָאָלוּ לוֹ תַם אֱלֹאֲיִיאֵם וְאַסְרָף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פִּלְשְׁתִּים עֵנֵד אֱלִסְתָּקָא וְנַצֵּר וְהוּוּדָא יִצְחָק מַצְחָק אֱלֹא רִבְקָה זֹוגְתוֹ: 8. וַיִּקְרָא - וְנָרָא אֲבִימֶלֶךְ לִיִּצְחָק וְקָאֵל פֶּקֶס הוּוּדָא זֹוגְתֵךְ הִיא וְכִיף קִילִית אִיכְתִּי הִיא וְקָאֵל אֱלִיה יִצְחָק אֵין קִילִית לִילָא אֲמוֹת עֲלִיהָ: 10. וַיֹּאמֶר - וְקָאֵל אֲבִימֶלֶךְ אִישׁ הָאֲדִי צִנִּיעִית לִינָא כִי קִלִּיל טָגַע וְאַדָּד מִן אֱלִקוֹם מַעַד זֹוגְתֵךְ וְחִתֵּךְ וְחִתֵּךְ וְגִיכְת עֲלִינָא אֲתֵם: 11. וַיֵּצֵא - וְוָצָא אֲבִימֶלֶךְ אֱלֹא גִמִּיעַ אֱלִקוֹם קִאִיִּילָא אֵל בִּינְרֵךְ פִּיל רִגוֹל הָדָא וְפִי זֹוגְתֵךְ קִתְּלִי יִקְתְּלִי: 12. וַיִּזְרַע - וַחֲרַע יִצְחָק פִּי דֹאֲלִיךְ אֱלֹאֲרָץ וּוְגִיד פִּי דֹאֲלִיךְ אֱלִסְנִיה אֱלִסְתָּקָא מִיה עָאֵן מַכְמָאֵנוּ וּבִרָאֲכוּ אֱלֹהִים: 13. וַיִּגְדֵּל - וְכִיכִיד אֱלֹדְגוֹל וּמִיָּצִי מֵאֲצִי וְעֵצִים חִיתָא אֵין עֵיִצִּים גִּרָא: 14. וַיְהִי - וַעֲזָר לוֹ

כו

1. גִּרְדָּה - הַעֲתִיק אֵת הַמִּלָּה כְּצוּרֵתָהּ: 2. לִנְרָה - וַיֵּרָא - וַתִּגְלָא, בְּעִקְבוֹת תִּיא (וְאַתְגִּילִי), 8. מַצְחָק - מַצְחָק, בְּחֻשְׁפֻּעַת הַעֲבָרִית, וְחִידָךְ לַחֲיוֹת מַצְחָדִךְ, בְּדוּמָה לֵב: מִיתְּלָחֶדֶךְ, 12. מֵאָה שְׁעָרִים - פִּי מֵאָה סִטָּה שְׁשִׁיעוּרָה, וְכֵן בִּי עַל פִּי תִיא וְעַל דֵּד מֵאָה בְּדִשְׁעוּרָחֶיךָ, וְכֵן רִשִׁי: שְׁאִמְדוּחַהּ כִּמְהָ רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְעִשְׂתָּהּ עַל אֲחַת שְׁאִמְדוּחַהּ מֵאָה: 14. תְּקִבְחָה - תִּתְּנֵם

בּוֹס גִּנָּאֵם וּבּוֹס בֶּקֶר וּכְרָאֲמִיה כְּבִירִיה וּגִנָּאֵר מִינּוּ פִלְשְׁתִּים: 51. וְכָל - וְגִמִּיעַ אֱלֹגְבִיב אֱלֹדִי חֲפָאֲרוּ עֲבִיד אֲבוּ פִי אִיִּיאֵם אֲבֹרְהִים אֲבוּ סְדוּחָן פִּלְשְׁתִּים וּמִלּוּחָן סְרָאֲבוּ: 16. וַיֹּאמֶר - וְקָאֵל אֲבִימֶלֶךְ אֱלֹא יִצְחָק מִיָּצִי מִן עֵנָא אֵין קוּוִית אֲבִתֵּר מִנְנָא גִרָא: 17. וַיִּלֶּךְ - וּמִיָּצִי מִן תַּם יִצְחָק וְחַטְּ פִּי וְאֲדִי גִרְדָּה וְגִלְסַם תַּם: 18. וַיֵּשֶׁב - וּרְגִיעַ יִצְחָק וְחֲפָאֲרָא אֱלֹא גִבִּיב אֱלִסְמָא אֱלֹדִי חֲפָאֲרוּ פִי אִיִּיאֵם אֲבֹרְהִים אֲבוּ וּסְדוּחָן פִּלְשְׁתִּים בְּעַד מוֹת אֲבֹרְהִים וְסִמָּא לִיהוֹן אֲסִמִּי כִי אִיִּסְמִי אֱלֹדִי סִמָּא לִיהוֹן אֲבוּ: 19. וַיִּחְפְּרוּ - וַיִּחְפְּרוּ עֲבִיד יִצְחָק פִּיל הָאֲדִי וּוְגִידוֹ תַם בִּיד מֵאָ נִבְעִי: 20. וַיִּרְיִבוּ - וַתְּכַסְאֲמוּ רַעִיָאֵן גִּרְדָּה מַעַד רַעִיָאֵן יִצְחָק קִאִיִּילָא לִינָא אֱלִסְמָא וְסִמָּא אִיִּסִּים אֱלִבִּיד כְּצוּמִיָּה אֵין תְּכַאֲצִמוּ מַעוּ: 21. וַיִּחְפְּרוּ - וַחֲפְרוּ בִיד אֲכִיד וַתְּכַצְמוּ אִיצָא עֲלִיהָ וְסִמָּא אִיִּסְמָא סִיטְנָה: 22. וַיַּעֲתֵק - וַתִּתְקַאֵל מִן תַּם וְחֲפָאֲרָא בִיד אֲכִיד וְלֵם תְּכַצְאֲמוּ עֲלִיהָ וְסִמָּא אִיִּסְמָה רְחוּבוֹת וְקָאֵל אֵין הֵלָאֵן חֲסַע אֱלִלָּה לִינָא וְנִמִּינָא פִיל אֶרֶץ: 23. וַיַּעַל - וַסִּילִיעַ מִן תַּם בִּיד סֹאבִיעַ: 24. וַיֵּרָא - וַתִּגְלָא אֱלִיה אֱלִלָּה פִי דֹאֲלִיךְ אֱלִלִּילִיה וְקָאֵל אֲנָא אִילָאָה אֲבֹרְהִים אֲבֹךְ לֹא תִכְאֵף אֵין פִּי עוֹנָאֵךְ אֲנָא וְאֶבְרָכְךָ וְאֶכְתִּיד אֱלֹא גִסְלָאֵךְ פִּי סִבָּאֵב אֲבֹרְהִים עֲבִידִי: 25. וַיִּבֶן - וּבִנָּא תַם מִרְבַּח וְעִלָּאָה פִי אִיִּסִּים אֱלִלָּה וְסִמָּא תַם כִּיִּסְתוֹ וְחֲפְרוּ תַם עֲבִיד יִצְחָק בִּיד: 26. וְאֲבִימֶלֶךְ מִיָּצִי אֱלִיה מִגִּרְדָּה וְגוֹקָא מִן אֲעֻחָאֲבוּ וּפִיכֵל דֹּאִיִּים עֲסִכְרוּ: 27. וַיֹּאמֶר - וְקָאֵל אֱלִיהוֹן יִצְחָק אֱלִישׁ גִּיזָא אֱלֹאֲיִי וְאִינְתוֹ בְּנִצְחוֹ אֱלִי וּבְעִתּוֹנִי מִן עֵנִדְכוֹן: 28. וַיֹּאמְרוּ - וְקָאָלוּ נַצֵּר נַצְרָנָא אֵין כֹּאֵן אֱלִלָּה מַעַד וְקִילָנָא יִצִּיר הֵלָאֵן חֲלַפָאֵן בִּינְתָנָא בִּינָנָא וּבִינָאֵךְ וְנִקְטַע אֲחָד מַעַד: 29. אֲמַם - אֲנִכָאֵן תְּצַנַע מַעַנָא רִדְאוּיָה כֹאֲלֹדִי לֵם נְדֹאקִינָא פִיד וְכֹאֲלֹדִי צִנְעָנָא מַעַד פֶּקֶס חִיסִין וּבְעִתְנֵךְ פִּי סִלָּאֵם אֲנִתָה הֵלָאֵן מִכְרָאֵךְ אֱלִלָּה: 30. וַיַּעַשׂ - וַצִּנִּיעַ

כְּעִבְדָּהּ וְאֵת סִלָּאָתָהּ: 2. וַיִּחְפְּרוּ וַחֲפָאֲרוּ, 16. עֲצֻמַת - 2. עֲצֻמַת, 19. פִּיִּים וְחִיִּים - סִיִּים טוֹבִיעִים, בְּעִקְבוֹת תִּיא (דִּמִּין נִבְעִין), 20. וַתִּתְקַאֵל - 2. אִתְקַתְּלוּ - גִּרְדָּה, 24. פִּי אֲתֵךְ אֲנִי - כְּעוֹרְתֵךְ אֲנִי, וְכֵן 2. כִּתִּיא (בְּמַעֲרָךְ), 25. וַיִּקְרָא - וַחֲפָלָל, כִּתִּיא (וְעִלִּי), 26. וַחֲפָלָת פִּרְעוֹן - וְקָאֵל מִרְעִיָה, וְכֵן 2. כִּתִּיא (וּסְעֵת מִרְחֻמְדִּי), 29. מַעֲטָךְ - 2. אִינֵךְ - אִינֵךְ - נִרְמַט לֶךְ רַעָה.

משתה ויאכלו וישתו:

א וישכמו בבקר וישבעו איש

לאחיו וישלחם יצחק וילכו

ב מאתו בשלום: ויהי | ביום

ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו

לו על-אדות הבאר אשר חפרו

ג ויאמרו לו מצאנו מים: ויקרא

אתה שבעה על-כן שם-העיר

באר שבע עד היום הזה:

ד ויהי עשו בן-ארבעים

שנה ויקח אשה את-יהודית

בת-בארי החתי ואת-בשמת

ה בת-אילן החתי: ותהיין מרת

רוח ליצחק ולרבקה:

כזא ויהי כי-זקן יצחק

ותכהיין עיניו מראת ויקרא

את-עשו | בן הגדל ויאמר

אליו בני ויאמר אליו הנני:

ז ויאמר הנה-נא זקנתי לא

ידעתי יום מותי: ועתה שא-נא

כליה תלוי וקשתה וצא השדה

י וצודה לי צודה: ועשה-לי

מטעמים כאשר אהבתי

והביאה לי ואכלה בעבור

תברכה נפשי בטרם אמות:

ח ורבקה שמעת בדבר יצחק

אל-עשו בן וילך עשו השדה

י לצוד ציד להביא: ורבקה

אמרה אל-יעקב בנה לאמר

הנה שמעתי את-אביך מדבר

י אל-עשו אחיך לאמר: הביאה

לי ציד ועשה-לי מטעמים

ואכלה ואברכה לפני יהוה

ח לפני מותי: ועתה בני שמע

בקלי לאשר אני מצוה אותך:

ט לך-נא אל-הצאן וקח-לי

משם שני גדיי עזים טבים

ואעשה אתם מטעמים לאביך

י כאשר אהב: והבאת לאביך

ואכל בעבר אשר יברכה לפני

א מותי: ויאמר יעקב אל-רבקה

אמו הן עשו אחי איש שער

ב ואנכי איש חלק: אולי ומשני

אבי והייתי בעיניו כמתעתע

והבאתי עלי קללה ולא ברכה:

ג ותאמר לו אמו עלי קללתך

ד בני אך שמע בקלי ולך קח-לי:

ה וילך ויקח ויבא לאמו ותעש

אמו מטעמים כאשר אהב

ו אביו: ותקח רבקה את-בגדי

עשו בנה הגדל החמדת אשר

אתה בבית ותלבש את-יעקב

ז בנה הקטן: ואת ערלת גדיי

העזים הלבשה על-ידיו ועל

ח חלקת צואריו: ותתן את-

המטעמים ואת-הלחם אשר

עשתה ביד יעקב בנה: ויבא

אל-אביו ויאמר אבי ויאמר

ט הנני מי אתה בני: ויאמר יעקב

אל-אביו אנכי עשו בכרך

עשיתי כאשר דברת אלי קום-

נא שבה ואכלה מצודי בעבור

כ תברכני נפשה: ויאמר יצחק

אל-בן מה-זה מהרת למצא

בני ויאמר כי הקרה יהוה

א להיך לפני: ויאמר יצחק

אל-יעקב גשה-נא ואמשה בני

האתה זה בני עשו אם-לא:

ב ויגש יעקב אל-יצחק אביו

ויעשהו ויאמר הקל קול יעקב

ג והידים ידי עשו: ולא הכירו

כי-היו ידיו כירי עשו אחיו

ד שערת ויברכהו: ויאמר אתה

ה זה בני עשו ויאמר אני: ויאמר

הגשה לי ואכלה מצוד בני

למען תברכה נפשי ויגש-לו

וואכל ויבא לו יין וישת:

ז ויאמר אליו יצחק אביו גשה-

ח נא ושקה-לי בני: ויגש וישק-

לו וירח את-ריח בגדיו

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני

כריח שדה אשר ברכו יהוה:

כא ויתן-לך האלהים מטל

השמים ומשמני הארץ ורב

כב רגן ותירש: ועבדוך עמים

ושתחו לך לאמים הוה גביר

לאחיה ושתחו לך בני אמה

ארדיך ארור ומברכה ברוך:

ל ויהי כאשר כלה יצחק לברך

את-יעקב ויהי אך יצא יצא

13. ותאמר - וקאלית לו אמו עלי תשתימתך בני פקס
 סמע פי צוסי ומצי כוד ליה 14. וילך - ומיצי ואכד וגאב
 לאימו רענעית אמו סביך כאלדי חאב אבו: 15. ותקח -
 ואברית רבקה אלא אתיאיב עשו בנה ליכביר אלסתמנאת
 אלדי מעהא פיל בית ולבסית אלא יעקוב בנה זגיר:
 16. ואת - ואלא גלוד גראיה מאעיז לבסית עלא ידיה
 ועלא מלסית ענוקו: 17. ותתן - ועסת אלא סביך ואלא
 סועם אלדי צינעית פי יד יעקוב בנה: 18. ויבא - ואיגא
 אלא אבו וקאל אבי וקאל הוודאני מינו אנתה בני:
 19. ויאמר - וקאל יעקוב אלא אבו אנא עשו ביכרך
 צניעית כאלדי בלמת אלאי קום הלאן נראר וכול מצידי
 פי סבאב תברכני נפסך: 20. ויאמר - וקאל יצחק אלא
 בנו איש האדא סתעגלת ליתווגאד בני וקאל אין צדך
 אללה איליך קידמי: 21. ויאמר - וקאל יצחק אלא יעקוב
 קדים הלאן ואריסך בני אנכאן אנתה האדה בני עשו אנכאן
 למ: 22. ויגש - ותקדם יעקוב אלא יצחק אבו ודסו וקאל
 אלחיס חיס יעקוב ואלדיך ידן עשו: 23. ולא - ולם חקקו
 אין כאנו ידיה כידן עשו אבו מסערניאת וברכו:
 24. ויאמר - וקאל אנתה הדא בני עשו וקאל אנא:
 25. ויאמר - וקאל קאדים לי ואכול מן ציד בני לאגל
 תברכך נפסי וקדם לו ואכל וגאב לו כמר ושיריב:
 26. ויאמר - וקאל אליה יצחק אבו קדים הלאן וקאביל לי
 בני: 27. ויגש - ותקדם וקבל לו ושם אלא ריחית
 אתיאיבו וברכו וקאל נצור ריחית בני כיריחית אלחקליה
 אלדי ברכו אללה: 28. ויתן - ויעטי לך אלרב מן טל
 אלסמא ומן ביר אלארץ וכתרית מנאל ועאסיר:
 29. יעבדוך - יכידמוך אלואמם ויסגרו לך אלואמאם כון
 סיד לאבוותך ויסגרו לך בניך אמך לענאך מלעון ומברכך
 מברכך: 30. ויהי - וכאן כאלדי כמאל יצחק ליברוך אלא

ליהון צייפיה ואכלו וסידבו: 31. וישימו - ובכרו פיל
 ציביח וחלפו רגול לאכו ובעתהון יצחק ומציז מן ענדו פי
 סלאם: 32. ויהי - וכאן פי דאליך אליום ואיגו עאביר
 יצחק וכברו לו עלא סבאב אלכיר אלדי חפארו וקאלו לו
 וגרנא מא: 33. ויקרא - וסמא ליהא שבעה עלא דאליך
 איסים אלקריה כיר סאביע חיתא אליום האדא: 34. ויהי
 - וכאן עשו איכין ארבעין סניה ואכד אמרא אלא יהודית
 בינית בארי אלחיתי ואלא כסמת בינית אלון אלחיתי:
 35. ותהיין - וכאנו מכלפאת אלדוח ליצחק ולרבקה:

כו

1. ויהי - וכאן אין כתייאר יצחק ועתמו עיונו מן ינצור
 ונדא אלא עשו איבנו ליכביר וקאל אליה בני וקאל אליה
 הוודאני: 2. ויאמר - וקאל הוודא הלאן שיכית למ
 עדיפית יום מותי: 3. ועתה - והלאן סין הלאן עדתך סיפך
 וקוצאך וכריג לל חקליה וצדת לי ציד: 4. ועשה - וצנע
 לי סביך כאלדי חאבית ותגיב לי ואכול פי סבאב תברכך
 נפסי קבל מא אמות: 5. ורבקה סמעא פיתכילום יצחק
 אלא עשו בנו ומיצי עשו לל חקליה ליצתור ציד ליגיב:
 6. ורבקה קאלית אלא יעקוב בנה קאיילא הוודא סמיעית
 אלא אבוך מכלים אלא עשו אכוך קאיילא: 7. הביאת -
 גיב לי ציד וצנע לי סביך ואכול ואברכך קדם אללה קבל
 מא אמות: 8. ועתה - והלאן בני סמאע פי צוסי לאלדי
 אנא מוואצי לך: 9. לך - מצי הלאן אלא אלגנאם וכוד לי
 מן תם תנין גראייה מאעיז חסנין ואענע ליהון סביך לאבוך
 כאלדי יחיב: 10. וחבאת - וחגיב לאכוך ויאכול פי סבאב
 אלדי יברכך קבל מא ימות: 11. ויאמר - וקאל יעקוב
 אלא רבקה אימו הוודא עשו אכי רגול מסערני ואנא
 רגול אמלס: 12. אולי - בלכי ידיסני אבי ואציר פי
 חצירתו כימלעיבני ותגיבי עלי תשתימיה ולם ברכיה:

תרעס רסג: מלאך - נשק. אברדם בן הרטבים תליך - תליך אמם
 אלסיף - וזו שם חרב (עם' עה). 12. כמתשתע - ב: כימיתמנעך. קללה
 - ב: לענית. 13. עלי קללתך - ב: עלי אינקאל פיל נבוזיה למ ינו עליך
 לענת - עלי נאמר בנבואה: לא יבוא עליך קללות. כתיא (עלי אתאמר
 בנבואה ולא ייתן לטיא עליך). 19. שבת - פנה. ב: אינלום - שב.
 20. חקרה - ב: ויאמר - הבין. 22. חקל קל - ב: אלצום צום - נרדפים.
 28. ומשמיני - משוב. ב: מן כץ - סטכור, וכן בפסוק 39. 29. לאמים -
 עסיס. ב: צלאמין - מלכים. ראה לעיל בה 29 בהערות. גביר - ב: אסתר
 - אדן.

35. מרת רח - מורדות הרח. ב: מיכלפת אלריצא - מורדות ברען.
 בעקבות תיא (כסרבן וסרגון, וכן רשי: לשון הכראת רוח, כמו סמרים
 הייתם. כל מעשיהן היו להבעימן ולעצבן. וכן רסג: סכאלפתי ראי אסחק
 ורבקה - כמדות רצון יצחק ורבקה.

כו

1. זקן - ב: שך. 3. שא - השח. וכן ב: בעקבות רשי: שא נא - לשון
 השחית. כאותה ששנינו: אין כשהיין את הסבין. אבל משיאה על נבי
 חכרתה (ביצה כח). חדד סכניך ושהים יפה. שלא תאכילני גבלה (ביר).
 תליך - הרבך, וכן ב: כתיא (סיפך). וכן רשי: הרבך. שחד לחלותה.

יעקב מאת פני יצחק אביו
 ויעשו אחיו בא מצודו: ויעש
 גם-הוא מטעמים ובא לאביו
 ויאמר לאביו יקם אבי ואכל
 מצוד בנו בעבר תברכני נפשה:
 ויאמר לו יצחק אביו מי-אתה
 ויאמר אני בנה בכרה עשו:
 ויחרד יצחק חרדה גדלה עד-
 מאד ויאמר מי-אפוא הוא
 הצר-ציד ויבא לו ואכל מכל
 בטרם תבוא ואברכהו גם-
 ברוך יהיה: כשמע עשו את-
 דברי אביו ויצעק צעקה גדלה
 ומרה עד-מאד ויאמר לאביו
 ברכני גם-אני אבי: ויאמר בא
 אחיה במרמה ויקח ברכתה:
 ויאמר הכי קרא שמו יעקב
 ויעקבני זה פעמים את-בכרתי
 לקח והנה עתה לקח ברכתי
 ויאמר הלא-אצלת לי ברכה:
 ויען יצחק ויאמר לעשו הן
 גביר שמתו לך ואת-כל-אחיו
 נתתי לו לעבדים ודגן ותירש
 סמכתיו ולכה אפוא מה
 לעשה בני: ויאמר עשו אל-
 אביו הברכה אחת הוא-לך
 אבי ברכני גם-אני אבי וישא
 עשו קלו ויבך: ויען יצחק
 אביו ויאמר אליו הנה משמני
 הארץ יהיה מושבה ומטל

השמים מעל: ועל-חרבה
 תחיה ואת-אחיה תעבד והיה
 כאשר תרד ופרקת עלו מעל
 צוארה: וישטם עשו את-
 יעקב על-הברכה אשר ברכ
 אביו ויאמר עשו בלבו יקדכו
 ימי אבל אבי ואהרגה את-
 יעקב אחי: ויגד לרבקה את-
 דברי עשו בנה הגדל ותשלח
 ותקרא ליעקב בנה הקטן
 ותאמר אליו הנה עשו אחיה
 מתנחם לך להרגה: ועתה בני
 שמע בקלי וקום ברח-לך אל-
 לבן אחי חרנה: וישבת עמו
 ימים אחדים עד אשר-תשוב
 חמת אחיה: עד-שוב אף-
 אחיה ממה ושכח את אשר-
 עשית לו ושלחתי ולקחתיה
 משם למה אשכל גם-שניכם
 יום אחד: ותאמר רבקה אל-
 יצחק קצתי בחיי מפני בנות
 חת אם-לקח יעקב אשה
 מבנות-חת כאלה מבנות
 הארץ למה לי חיים: ויקרא
 יצחק אל-יעקב ויכר אתו
 ויצוהו ויאמר לו לא-תקח
 אשה מבנות כנען: קום לך
 פרנה ארם ביזה בתואל אבי
 אמה וקח-לך משם אשה
 מבנות לבן אחי אמה: ואל שדי

יכר אתה ויפרה וידבה והיית
 לקהל עמים: ויתן-לך את-
 ברכת אברהם לך ולזרעה
 אתך לרשתה את-ארץ מגרית
 אשר-נתן אלהים לאברהם:
 וישלח יצחק את-יעקב וילך
 פרנה ארם אל-לבן בן-בתואל
 הארמי אחי רבקה אם יעקב
 ועשו: וירא עשו כי-כרד יצחק
 את-יעקב ושלח אתו פרנה
 ארם לקחת-לו משם אשה
 בברכו אתו ויצו עליו לאמר
 לא-תקח אשה מבנות כנען:
 וישמע יעקב אל-אביו ואל-
 אמו וילך פרנה ארם: וירא
 עשו כי רעות בנות כנען בעיני
 יצחק אביו: וילך עשו אל-
 ישמעאל ויקח את-מחלת
 בת-ישמעאל בן-אברהם
 אחות נביות על-נשיו לו
 לאשה:
 ויצא יעקב מבאר שבע
 וילך חרנה: ויפגע במקום
 וילן שם מי-בא השמש
 ויקח מאבני המקום וישם
 מראשותיו וישכב במקום
 והוא: ויחלם והנה סולם מצב
 ארצה וראשו מגיע השמימה
 והנה מלאכי אלהים עלים
 וירדים בו: והנה יהוה מצב

נצב אכר מין ונסא אלא אלרי צניעית לו ואבעת ואכר
מן תם אליש אערס איצא תנינכן יום ואחד: 46. ותאמר
- וקאלית רבקה אלא יצחק כריהית פי ויאתי מן קראם
בנאת ות אנכאן אכר יעקוב אמרה מן בנאת תת כי הדולי
מן בנאת אלארץ אליש לי חיא:

כח

1. ויקרא - ונדא יצחק אלא יעקוב וברך אלו ווצהו וקאל
לו לם תאכר אמרה מן בנאת כנען: 2. קום מיצי לפון
ארם בית כתואל אבו אמר וכר לך [אמרה] מן תם מן בנאת
לבן אבו אימד: 3. האל - וסייק אלכאמי יברך אלך וינמין
ויכתוך ותכון לגוק אלאמם: 4. ויתן - ויעסי לך אלא
ברכית אברהים לך ולנסלך מען ליזורתך אלא ארץ מסכנך
אלדי עטא אלרב לאברהים: 5. וישלח - ובעת יצחק אלא
יעקוב ומיצי לפון ארם אלא לבן איבך בתואל אלארמי
אבו רבקה אם יעקוב ועשו: 6. וירא - ונצר עשו אין ברך
יצחק אלא יעקוב ובעת אלו לפון ארם ליאכר לו מן תם
אמרה פי תבורכו אלו ווצא עליה קאילא לם תאכר אמרה
מן בנאת כנען: 7. וישמע - וסימיע יעקוב מן אבו ומן
אימו ומיצי לפון ארם: 8. וירא - ונצר עשו אין רציית
בנאת כנען פי חצית יצחק אבו: 9. וילך - ומיצי עשו
אלא ישמעאל ואכר אלא מחלת בינית ישמעאל איבין
אברהים איבית נביות עלא נסונו אלו לל אמרה:

10. ויצא - אכר יעקוב מן ביר סאביע ומיצי לחורן: ויצא
11. וישע - ונדף פיל מכאן ובת תם אין גאבית אלסמס
ואכר מן הנאר אלסמס ונעל תחת ראשו וסנע פי ראלין
אלסמס: 12. ויחלם - וזילים והודא סולם מנתיצב לל
איד וראשו האניל לנאר אלסמס והודא מלאייבת אלרב
סאלעך ונולין פי: 13. ותת - והודא אללה מינתיצב
עליה וקאל אנא אללה אברהים אכר ואילאח יצחק

יעקוב וכאן פקס כרוג כרג יעקוב מן ענר קידם יצחק אבו
ועשו אכו איגא מן צידו: 31. ויעש - וציניע איצא הוא
סביך וגאב לאכו וקאל לאכו יקום אבי ויאכול מן עד בנו
פי סבאב תברכני נפסך: 32. ויאמר - וקאל לו יצחק אבו
מינו אינתה וקאל אנא בנך כיכר עשו: 33. ויחד - ונעז
יצחק געזיה עצימיה חיתא גרא וקאל מינו הלאן הוא
אלצתאד ציד וגאב לי ואכלת מן אלגמיע קבל מא תיגי
וברכתו איצא מברך יכון: 34. בשמע - כיסמוע עשו אלא
כלאם אבו ונרך צרכה עצימיה ומירה חיתא גרא וקאל
לאכו ברכני איצא אנא אבי: 35. ויאמר - וקאל איגא
אכר פיל חיליה ואכר ברכתך: 36. ויאמר - וקאל תחקיק
סמא סמו יעקוב וגשני הוא מרתין אלא בכוריתו אכר
והודא הלאן אכר ברכתי וקאל הוולא מנעת לי ברכיה:
37. ויען - וגווב יצחק וקאל לעשו הוודא סיד געלתו לך
ואלא גמיע אכוותו עסית לו לל עביד ומגל ועסיר סנרתו
ואילך הלאן איש אצנע בני: 38. ויאמר - וקאל עשו אלא
אבו אנכאן ברכיה וחיה היא לך אבי בריכני איצא אנא
אבי ורפע עשו צוטו וביכי: 39. ויען - וגווב יצחק אבו
וקאל אליה הוודא מן כיר אלארץ יכון מגלסך ומן סל
אלסמא מן סוק: 40. ועל - ועלא ציפך חעיס ואלא אכר
תכרום ויכון כאלדי תחכום ותספך נירז מן עלא ענקד:
41. וישטם - ועדא עשו אלא יעקוב עלא אלברכיה אלדי
ברכו אבו וקאל עשו פי כאלו יקרבו איאם חזין אבי
ואקתול אלא יעקוב אבי: 42. ויגר - ותכר לרבקה אלא
כלאם עשו בנה ליכביר ובעתית ונאדית ליעקוב בנה
אלזגיד וקאל ת- אליה הוודא עשו אכר לאסי לך ליקתלך:
43. ועתה - והלאן בני סמע פי צוסי וקום הרוב לך אלא
לבן אבי לחורן: 44. וישבת - ותגלוס מעו שהר זמאן
חיתא אלדי תירגע חמיית אכר: 45. עד - חיתא רגוע

36. ויעקבני - 3. ואחזיאל - ורסת אצלת - מנעת - 3. פצלת - והתרת.
בעקבות היא (שבת) רשי: לשון הפרשה. וכן ראב"ן: עזבת לי אצלך.
40. וירבך - 3. ספך. כגדרש. תריד - תסלום. תסלול. 3. ויכן כאלדי יעז
בתינו מן כלם אלשריעא - ודחא כאשר יעברו בניו על דברי התורה. כתא
ויהי כד יעברון כנודי על פתגמי אוריתא. 42. מתנשם - אורב. בעקבות
תא (כמין) 3. תרגם כמי שמקבל נחמה מיתמל. בעקבות רשי: מתנשם
הוא על הברכות בהריגתו, וכן תרגם גם אברהם בן הרמב"ם. מתנשם
שרצה כסא בין אבי אבא דל. מתעז אי אנה יעז נפשו ושליוא בקתך -

מתנשם פירוש כמו שביאר אבי אבא דל, מתנשם כלומר שהוא סתם את
נפשו בהריגתו (עם פכ). 44. ימים - חדש ימים. 3. איאם קליל - ימים
סעטים. בעקבות תיאן ויסין ועירין, ורשי: אחרים - סעטים. 45. אשבל
- אאבד. 3. אהבל - אשבל.

כח

5. וארמי - 3. אלארמלי. ראה לעיל כה 18. 8. רעת - 3. רדייאת.
כגדרש.

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005